

Sproglig kvalitet i DR

En meningsmåling om sproget i DR

Af Jacob Thøgersen, lektor ph.d., Københavns Universitet

DR

Sammenfatning

Denne rapport beskriver resultaterne af en landsdækkende undersøgelse af danskernes opfattelse af sproget i DR. 1005 respondenter, repræsentative for befolkningen som helhed, er blevet spurgt om deres opfattelse af sproget i DR generelt, deres opfattelse af sproget i et antal enkeltprogrammer, deres ønsker til sproget i programmerne og deres holdning til en række generelle udsagn om sprogpolitik i almindelighed og DR's sproglige ansvar i særdeleshed.

DR's sproglige image i sammenligning med TV2's er "akademisk", "dannet", "intelligent", "korrekt" og "høfligt", men også "gammeldags" og "kedeligt". Sproget i TV2 opfattes omvendt som "poppet", "storbysmart" og "rodet", men også "moderne", "underholdende", "levende" og "dynamisk". (Kapitel 2)

På de spørgsmål der drejer sig om DR's sproglige ansvarsopgaver er der en høj grad af enighed i at "DR skal være et sprogligt forbillede", men også i at "DR skal afspejle sprogets udvikling" og "den sproglige mangfoldighed i befolkningen". Derimod er der ringe tilslutning til at DR skal bruge rigsdansk, mens der omvendt ses positivt på at give mere plads til dialekter i DR. På baggrund af spørgsmålene kan man karakterisere de sprogpoltiske "duer" og "høge", altså dem der ser positivt på variation modsat dem som ser positivt på faste normer. "Duerne" findes især blandt de 30-50-årige. Høgene findes omvendt især blandt de ældste, mens region og uddannelsesniveau kun har marginal betydning. (Kapitel 3)

I bedømmelsen af programmerne blev svarerne bedt om at tage stilling til hvor "korrekt", "let at høre", "forståeligt" og "levende" sproget er. Det generelle billede er at svarerne, når de bliver adspurgt på denne måde, er overordentlig tilfredse med programmernes sproglige kvalitet. For alle programmer og på alle fire parametre er der en stor overvægt af tilfredse svar. Mest kritisk er opfattelsen af "hørbarheden" af DR's dramaserier, men selv her er mere end 70 % helt eller delvis enige i at det er let at høre hvad der bliver sagt. Når man omregner svarene til en 5-trinsskala hvor 5 er mest positiv, ligger alle svar på nær dette ene mellem 4 og 5. (Kapitel 5)

Svarerne blev bedt om at beskrive deres krav til sproget i programmerne i form af korrekthed, forståelighed og livlighed. Kravene er i høj grad en afspejling af den status som er beskrevet i deres bedømmelser. Man kan konkludere at sproget i programmerne generelt lever op til forventningerne. Skal man fremdrage potentialer for forbedring gælder det at DR især skal satse på at gøre sproget "forståeligt" og dernæst "korrekt", mens der er mindre krav om at sproget skal være "levende" (Kapitel 6)

Svarerne bedes også om at definere hvad sproglig "korrekthed" er. Svarene viser at "korrekt" dansk ikke er det samme som "rigsdansk" og at der ikke er modsætning mellem korrekt dansk og dialekter. Samtidig siger et flertal at "naturligt" sprog er vigtigere end "korrekt" sprog. (Kapitel 4)

- Positiv opfattelse af sproget generelt og i enkeltprogrammer
- DR's sproglige image er korrekt, intelligent og gammeldags
- Eneste potentielle problem er hørbarheden af dramaserier (for så vidt hørbarhed er vigtigere end naturlighed)
- "Forståeligt" sprog er vigtigst, dernæst "korrekt" sprog, mens "levende" sprog er mindre væsentligt
- Der ses positivt på at give mere plads til dialekter og sproglig mangfoldighed i DR og overvejende negativt på kun at benytte rigsdansk

Forord

Sprogbrugen i DR er jævnlige til debat i avisklummer og læserbreve, ligesom DR årligt modtager flere henvendelser, der handler om sprog. Vigtig information formidles gennem sproget i de elektroniske medier, samtidig afspejler sproget i DR både mangfoldigheden og skiftende normer i det danske sprog. Sproget i medierne er med andre ord vores alle sammens, og derfor har de fleste også en holdning til det. Uanset indgangsvinkel sætter DR pris på dialogen med seere og lyttere, og vi lytter til kritik.

Som led i DR's sprogpolitik har vi også en ambition om at bidrage til at kvalificere den løbende sprogdebat. I 2009 bestilte DR fx en undersøgelse af sproget i en række af vores mest sete programmer, foretaget af Dansk Sprognævn. Det medførte en sprogfaglig analyse af niveauerne for groft sprog, engelske lån og grammatiske fejl – alt sammen tilbagevendende temaer i debatten.

Denne gang har vi set på modtagernes vurderinger af den sproglige kvalitet. Hvordan oplever seere og lyttere sproget i DR's programmer? Det er det overordnede spørgsmål, som nærværende rapport giver en række svar på. Megafon-undersøgelsens spørgsmål, der er udarbejdet af Jacob Thøgersen og undertegnede, tager udgangspunkt i DR's public service-kontrakt, hvor det hedder, at DR skal "bevare og udvikle det danske sprog, så lyttere, seere og brugere oplever et korrekt og forståeligt dansk i DR's programvirksomhed." Hidtil har vi alene haft klager og de ovennævnte debatindlæg og klummer at gå ud fra. Men om disse er repræsentative for mere udbredte holdninger, har vi ikke haft viden om indtil nu. Her bringer sprogholdningsundersøgelsen ny viden og nuancer til et omdiskuteret emne.

Sprogholdningsundersøgelsen er ikke en facitliste, men den indeholder flere resultater, som vi vil tage bestik af i det interne sprogarbejde i DR, fx synet på hørbarhed, dialekter og graden af dynamik i formidlingen. Overordnet er der, som det vil fremgå, en forventning i befolkningen om, at DR optræder som et sprogligt forbillede, men undersøgelsen peger også på, at vi kan være det på mange måder. Debatten om sproget i medierne slutter naturligvis ikke her. Den vil fortsætte både i fagligt regi og i dialog med seere og lyttere.

Martin Kristiansen, Sprogredaktør

Rapporten Sproget i DR - En undersøgelse af problematisk sprogbrug, engelske lån og groft sprog i et udvalg af DR's produktioner, der er skrevet af Marianne Rathje og Anne Kjærgaard, DSN, kan læses her: http://www.dr.dk/NR/rdonlyres/D0F84992-F0E6-4107-A2B2-72B6F35B42D4/1523094/Sproget_i_DR1.pdf

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning_____	4
Forord_____	5
1 Om undersøgelsen_____	8
Deltagere i undersøgelsen_____	8
Brug af programmerne_____	8
2 DR's sproglige image_____	9
3 Spørgsmål om sprogpolitik_____	15
Sprogpolitiske høje og sprogpolitiske duer_____	16
Alder_____	16
Region_____	17
Uddannelse_____	18
4 Hvad er "korrekt" dansk?_____	19
5 Opfattelse af sproget i enkeltprogrammer_____	20
Sproget generelt_____	21
6 Ønsker til sproget i enkeltprogrammer_____	22
7 Sammenligning af ønsker og nuværende bedømmelse_____	24

/1

Om undersøgelsen

Denne rapport beskriver resultaterne af en meningsmåling med en repræsentativ stikprøve af den danske befolkning. Undersøgelsen blev gennemført af Megafon via telefoninterviews gennemført 16.-26. januar 2012. Undersøgelsens spørgsmål er formuleret af Martin Kristiansen i samarbejde med Jacob Thøgersen. Jacob Thøgersen har analyseret data fra Megafon og skrevet denne rapport.

Undersøgelsen er designet sådan at en del formuleringer fra DR's public service-kontrakt genbruges og uden referencer til specifikke programmer sådan at spørgsmålene kan genbruges når og hvis DR i fremtiden vil vide hvordan holdninger til sproget i DR har ændret sig.

Som metode har telefonmeningsmålingen den fordel at den relativt hurtigt og relativt billigt kan gengive et overbliksbillede af holdninger hos den samlede befolkning. Ulempen ved metoden er præcis den hastighed med hvilken den gennemføres. I en telefonmeningsmåling undersøger man ikke svarerens dybere refleksioner over undersøgelsens temaer. Tidligere studier af sprogholdninger, bl.a. af Tore Kristiansen og Jacob Thøgersen, har vist at der er store forskelle på de sprogholdninger som folk lægger for dagen i en telefonmeningsmåling, dem de reflekterer sig frem til i et længere interview, og dem de afslører underbevidst i reaktionstest når de ikke ved at deres sprogholdninger bliver undersøgt.

Undersøgelsen her viser interessante resultater, men det sidste ord er langt fra sagt om befolkningens opfattelse af sproget i DR.

Deltagere i undersøgelsen

I undersøgelsen deltog i alt 1005 personer. Svarerne er repræsentative for befolkningen som helhed. Blandt svarerne var der 51 % kvinder. Alderssammensætningen og regional baggrund fremgår af tabellerne

Aldersgruppe	Andel
15 - 29 år	21%
30 - 39 år	16%
40 - 49 år	18%
50 - 59 år	16%
60 - 69 år	16%
70 år eller derover	13%

Brug af programmerne

Formålet med denne undersøgelse er ikke at undersøge lytter- og seerantal og hvilke segmenter de forskellige programmer henvender sig til. Det er dog relevant at beskrive i nogle detaljer hvem der har deltaget i undersøgelse og dermed hvem der har bedømt sproget i de forskellige programmer.

Kønsprofil for programmerne

Lidt flere kvinder end mænd siger de har set TV-avisen og dramaserier. Nogle flere mænd end kvinder siger at de har hørt P1-morgen, mens et mindre overtal af mænd siger de har hørt P3-nyhederne og P4-nyhederne. Lidt flere mænd end kvinder siger at de har besøgt DR's hjemmeside. Omvendt er der nogle flere kvinder end mænd som ikke har brugt nogen af tilbuddene.

Aldersprofil for programmerne

Alle aldersgrupper siger at de ser TV-avisen og dramaserierne i stort set samme omfang, dog sådan at lidt færre over 50 siger at de ser dramaserierne.

Der er blandt de 40-70-årige nogle flere der siger at de hører P1-morgen og P4-radioavisen. Billedet er omvendt for P3-nyhederne som især høres af dem under 50 og DR's hjemmeside som især benyttes af dem under 30.

Når vi nedenfor vender os mod sproglige bedømmelser af de forskellige programmer, er det altså værd at huske på at lytterne til dem i et vist omfang er forskellige og at ønskerne derfor også kan være det. Der skal med andre ord ikke nødvendigvis gælde én sprogpolitik for DR.

Region	Andel
Hovedstaden, City	31%
Øvrige Sjælland	14%
Syddanmark, Øst	21%
Midtjylland, Syd	23%
Nordjylland, Syd	11%

Sproglig kvalitet i DR

/2

DR's sproglige image

I meningsmålingen bliver der spurgt om den generelle opfattelse af sproget i DR og den generelle opfattelse af sproget i TV2 på 20 forskellige træk. Det giver mulighed for at sammenligne de to stationers sproglige "image"

Hvis man sammenligner andelen der har erklæret sig enig i de forskellige træk, og noterer sig hvor de største forskelle er, ser man at sproget i DR kan karakteriseres som*

- Gammeldags (+15 procentpoint)
- Akademisk (+15 procentpoint)
- Dannet (+14 procentpoint)
- Intelligent (+14 procentpoint)
- Korrekt (+13 procentpoint)
- Høflig (+12 procentpoint)
- Kedelig (+10 procentpoint)

Sproget i TV2 karakteriseres som:

- Poppet (+22 procentpoint)
- Moderne (+13 procentpoint)
- Storbysmart (+12 procentpoint)

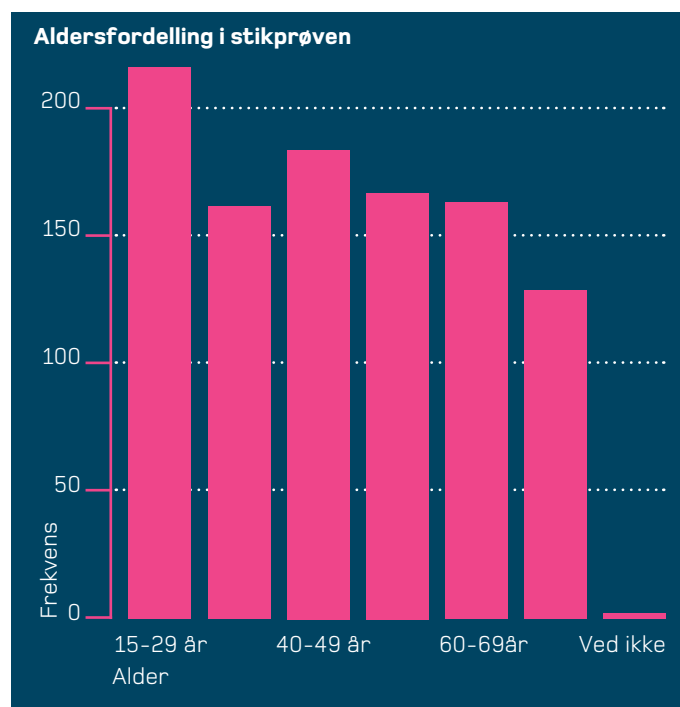
Og mindre afvigende

- Underholdende (+6 procentpoint)
- Rodet (+5 procentpoint)
- Levende (+5 procentpoint)
- Dynamisk (+4 procentpoint)

Man kan yderligere se på hvem der karakteriserer sproget på de to stationer med adjektiverne. Hvis man først ser på alder, er det værd at huske på at der ikke er en fuldstændig ligelig fordeling i aldersgrupperne i stikprøven. Når det viser sig at flere unge end ældre karakteriserer DR som "Gammeldags", hænger det altså til dels sammen med at der er flere unge i stikprøven. Som reference gengives her aldersfordelingen i stikprøven som helhed.

*Her anvendes samme form af adjektiverne som er anvendt i spørgeskemaet også selvom det betyder at adjektiverne optræder i forskellig form (med og uden -t)

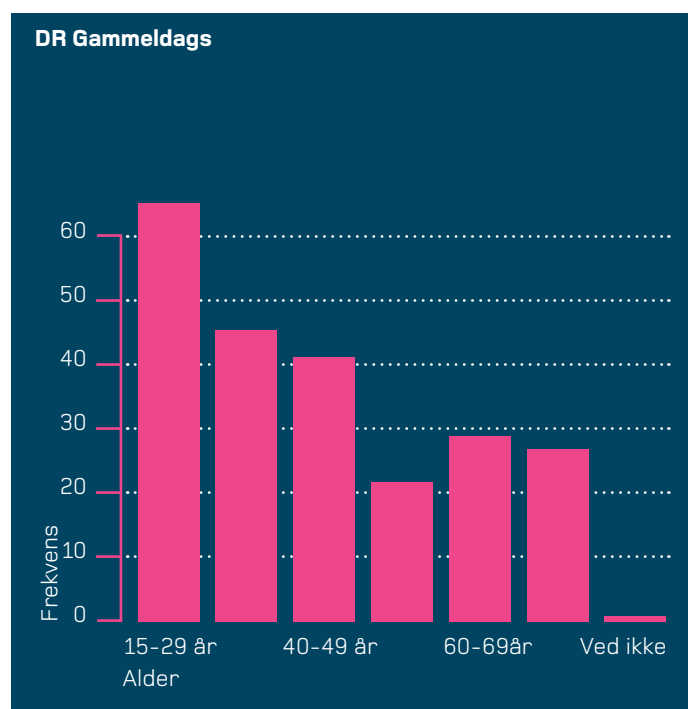
Meningsmåling om sproget i DR

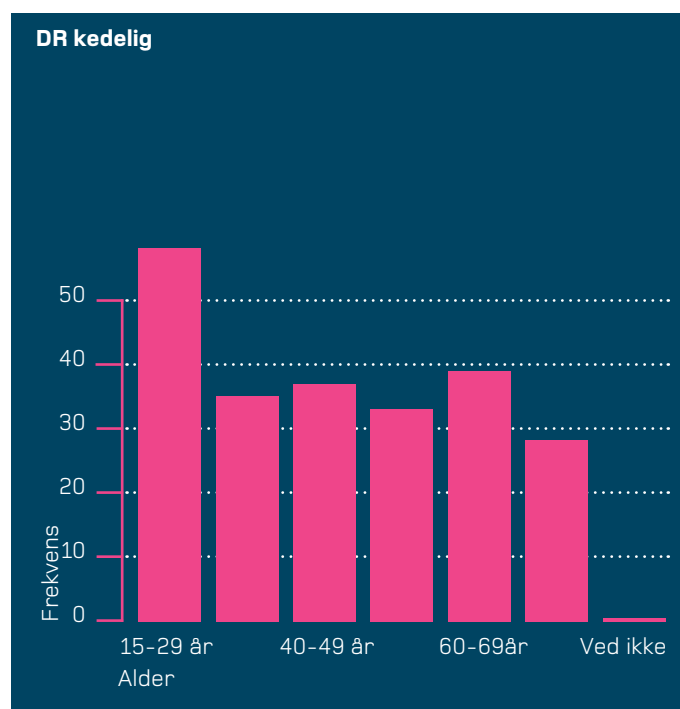
Nedenfor grupperes karakteristikaene i beslægtede par:

Sproglig kvalitet i DR

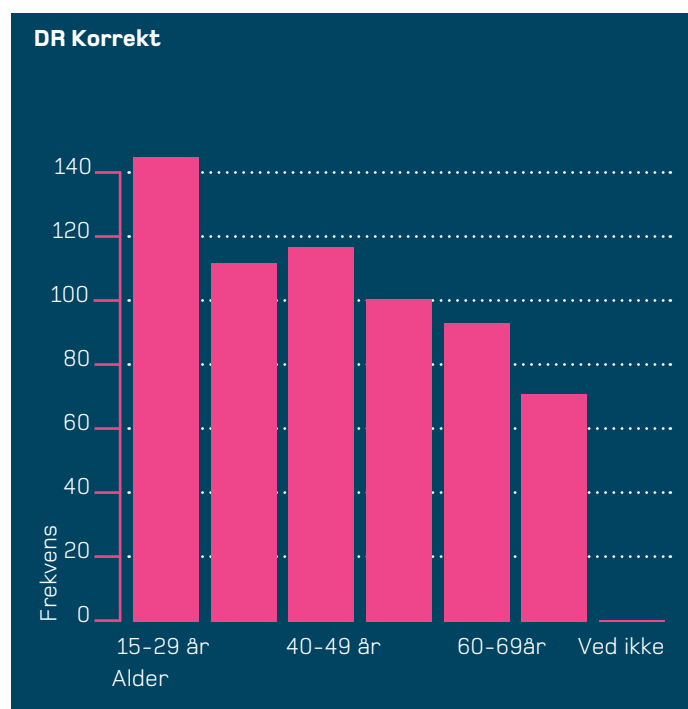

Meningsmåling om sproget i DR

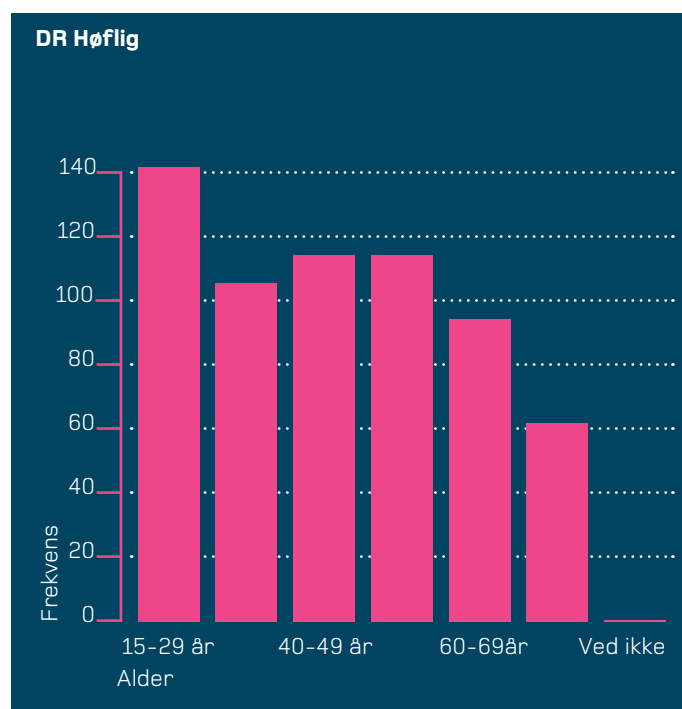

Det er især seere under 30 der karakteriserer sproget i DR som "Gammeldags" og "Kedelig". Det er påfaldende at også en del af de ældre, 60 og ældre, betegner sproget som kedeligt og gammeldags. Det er et kendt fænomen fra andre sprog-holdningsundersøgelser at de alleryngste svarer anderledes end andre aldersgrupper. Måske er det fordi de yngste har andre holdninger end resten af befolkningen. Men når man ser mønstret igen og igen, er der også noget der tyder på at de yngste har andre måder at behandle et spørgeskema på end de andre aldersgrupper. Som man vil se i mange af graferne, svarer de yngste med en høj grad af enighed i næsten alle spørgsmål. Her er forskellene dog så klare at det virker rimeligt at konstatere, som vi har gjort, at de unge opfatter DR som mere kedelig og gammeldags.

Sproglig kvalitet i DR

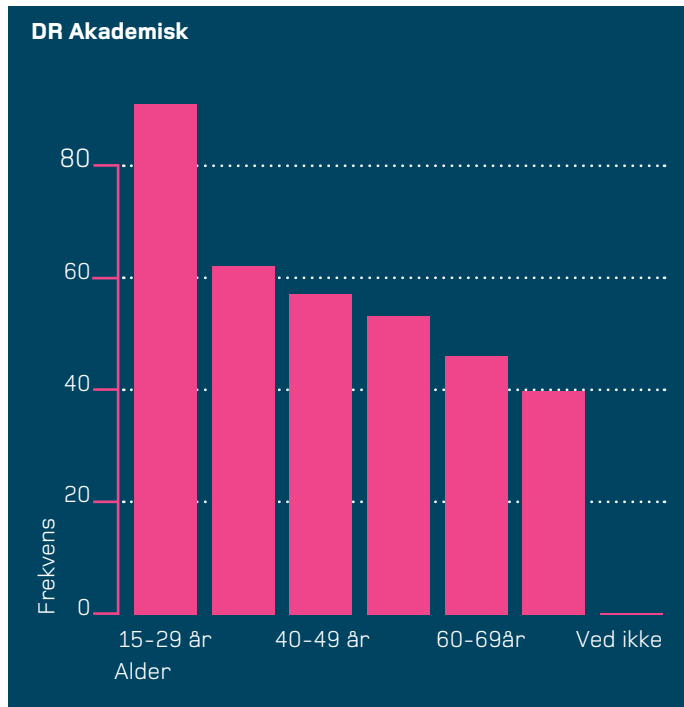

Meningsmåling om sproget i DR

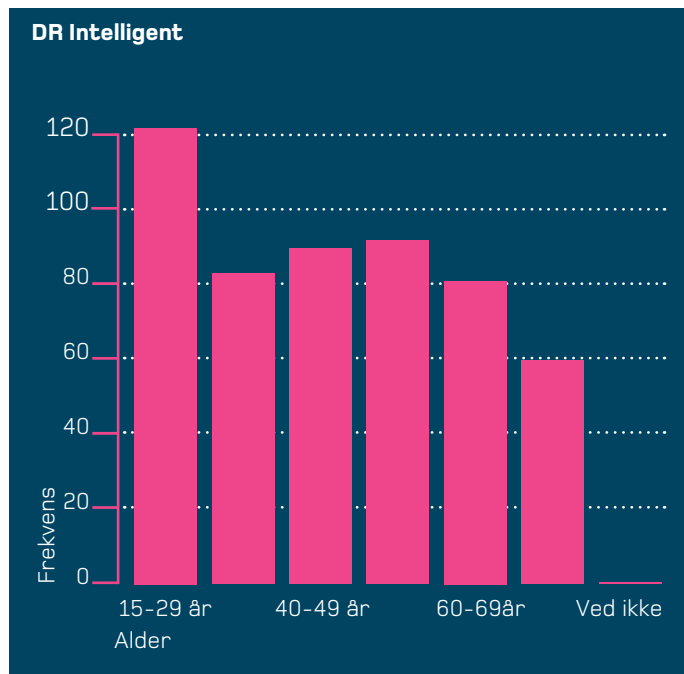
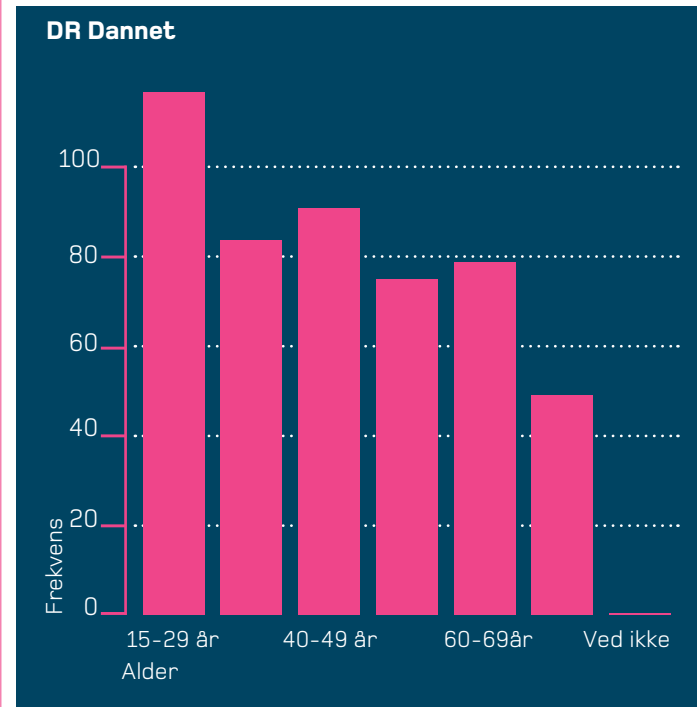

Aldersfordelingen af dem der betegner sproget i DR som "Korrekt" og "Høfligt", svarer ret godt til aldersfordelingen i stikprøven. Sammenholdt med hvor mange der tilskriver sig disse karakteristika, virker det som den udbredte opfattelse af sproget i DR i befolkningen som helhed.

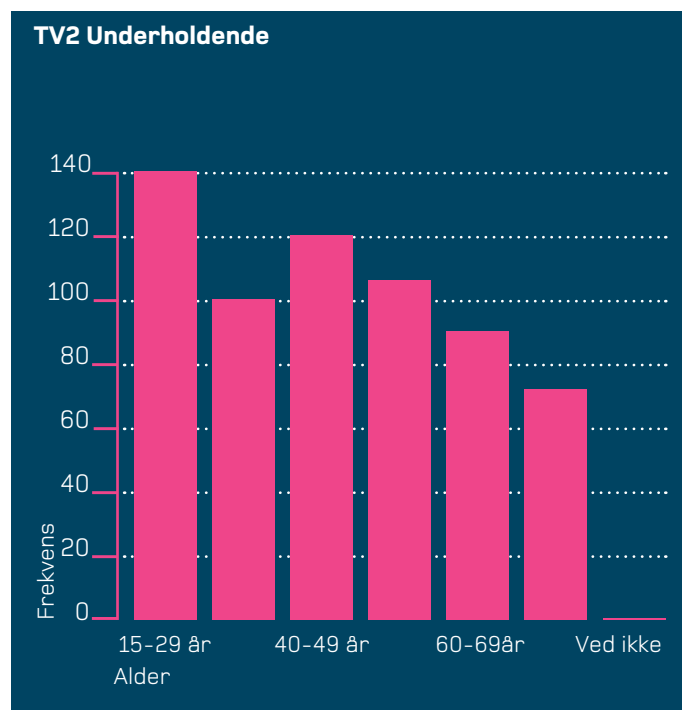
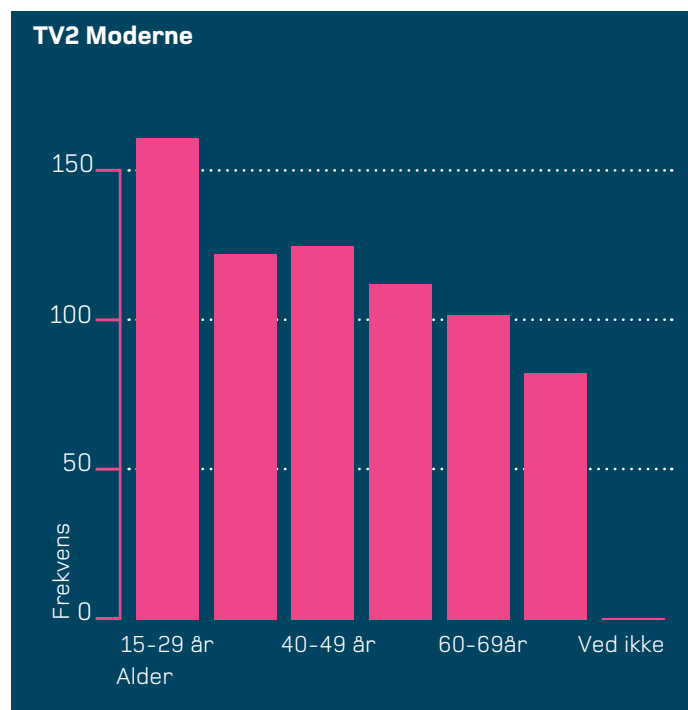
Sproglig kvalitet i DR

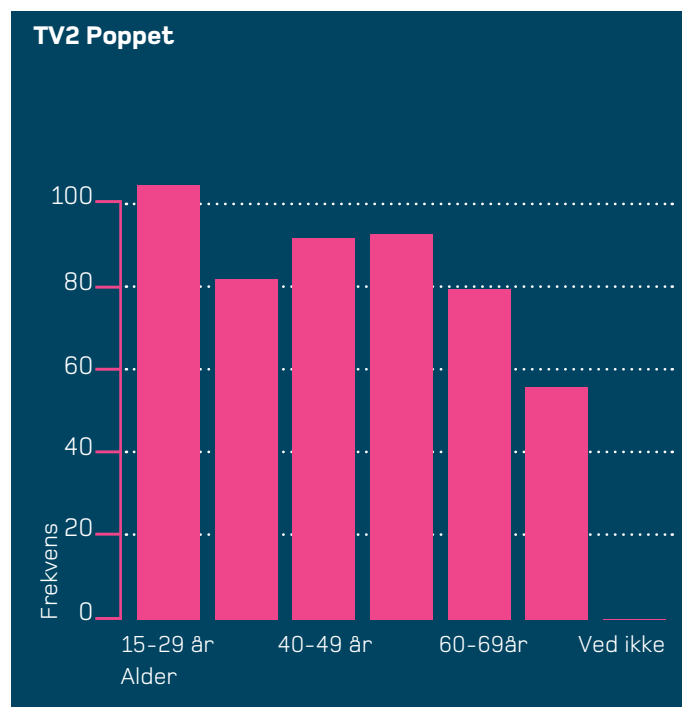
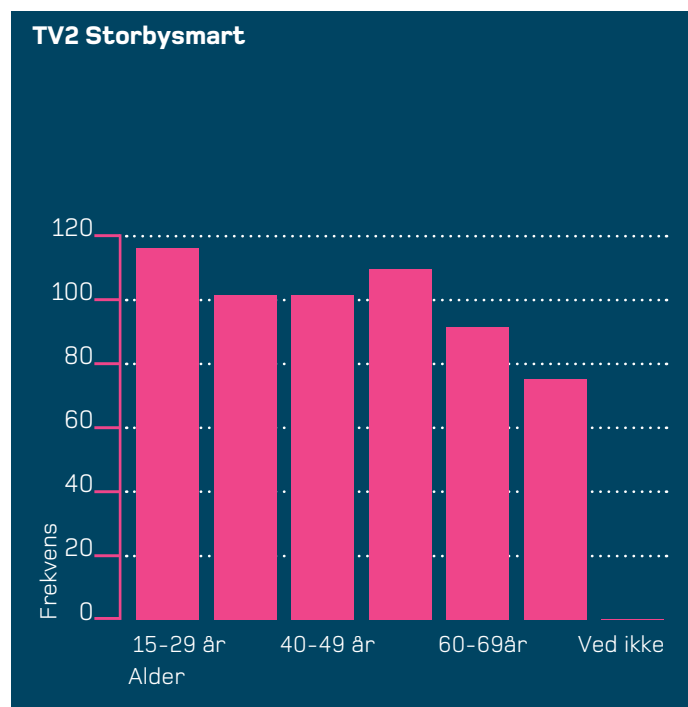
Meningsmåling om sproget i DR

Aldersfordelingen blandt dem der beskriver sproget i DR som "Akademisk", "Dannet" og "Intelligent" svarer nogenlunde til aldersfordelingen i stikprøven, sammenholdt med de høje svarandele på spørgsmålene "Dannet" og "Intelligent" tyder det på at det er veletablerede opfattelse. Blandt dem der opfatter DR som "Akademisk" er der nogle flere under 40 end man kunne forvente ud fra stikprøvens sammensætning, et udtryk for at de yngre lyttere og seere finder sproget "Akademisk" – måske for "Akademisk".

Aldersfordelingen blandt dem der finder sproget i TV2 "Moderne" og "Underholdende" svarer nogenlunde til aldersfordelingen i stikprøven, dog er der nogle færre over 60 der finder sproget i TV2 "Underholdende".

Hvis man sammenligner med aldersfordelingen i stikprøven som sådan, viser det sig at det især er dem på 50 og over der finder sproget på TV2 "Storbysmart", og mens opfattelsen af sproget i TV2 som "Poppet" er mere almindelig for alle over 40.

Man kunne forvente at region ville være en vigtig variabel for opfattelsen af stationerne, at det fx især var i Jylland at man opfattede TV2 som "Storbysmart". Det ser imidlertid ikke ud til at være tilfældet.

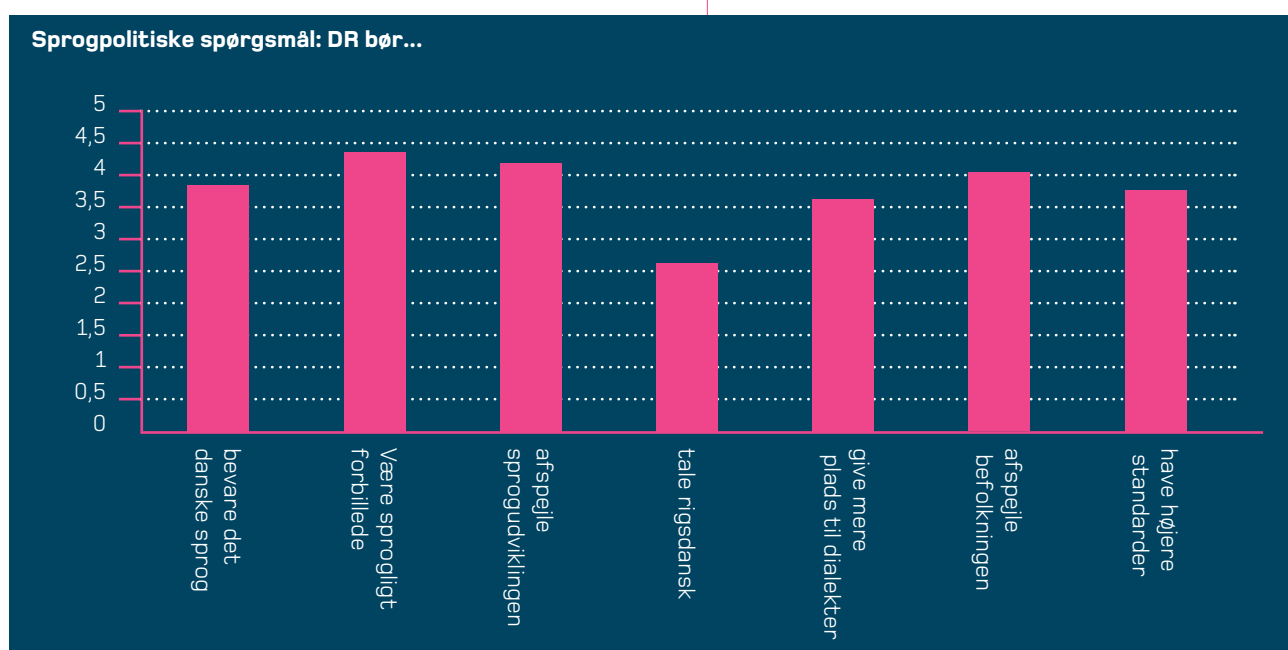
/3

Spørgsmål om sprogpolitik

Meningsmålingen indeholder 7 spørgsmål om overordnet sprogpolitisk indstilling. I deres fulde ordlyd lyder de:

3. DR har et særligt ansvar i forhold til at bevare og værne om det danske sprog. For eksempel ved så vidt muligt at undgå at bruge ord fra fremmedsprog, såsom engelsk
4. DR skal være et sprogligt forbillede for befolkningen mht. korrekt udtale
5. Sproget i DR skal afspejle sprogudviklingen i samfundet generelt
6. Der bør tales rigsdansk i DRs landsdækkende programmer. For eksempel ved at man ikke skal kunne høre, hvorfra i Danmark programværterne kommer
7. DR skal give mere plads til dialekter som f.eks. fynsk, sønderjysk, københavnsk osv. i sendefloden
8. Sproget i DR skal overordnet set afspejle befolkningens sammensætning på tværs af region, alder, etnicitet og samfundslag
9. Jeg forventer en højere sproglig standard hos DR end hos de kommercielle medieudbydere

I det følgende forkortes spørgsmålene som man kan se i figuren

Figuren angiver gennemsnitlig værdi når svarene "helt enig", "overvejende enig" osv. oversættes til en 5-trinsskala hvor 5 betyder "helt enig". Som man kan se er der en stor grad af enighed i alle spørgsmål, i gennemsnit omkring 4, eller hvad der svarer til "overvejende enig". Det eneste spørgsmål der ikke viser en høj grad af enighed, er spørgsmålet om DR skal bruge rigsdansk i udsendelserne. Det er der begrænset enighed i, lidt under midtpunktet på den fiktive 5-trinsskala. Størst enighed er der om at DR skal være et sprogligt forbillede og afspejle den sproglige udvikling og dernæst at sproget i DR skal afspejle befolkningens sammensætning.

Når man siger at nogen skal være et sprogligt forbillede, mener man normalt at de skal være sprogligt konservative. Det står i tilsyneladende modsætning til at DR skal afspejle sprogudviklingen og afspejle befolkningens sammensætning. Der er mulighed for flere forskellige fortolkninger af disse svar. Enten at de er udtryk for forskellige holdninger i befolkningen (det går vi nærmere ind på nedenfor) eller at der i virkeligheden ikke længere opfattes en modsigelse mellem de to. Måske skal DR være et sprogligt forbillede netop ved at afspejle den sproglige udvikling og befolkningens sammensætning, noget som ikke almindeligvis gøres i offentligt sprog må man underforstå.

Sproglig kvalitet i DR

Sprogpolitiske høge og sprogpolitiske duer

For at undersøge om der faktisk er flere modstridende holdninger i befolkningen, gennemførte vi en såkaldt Principle Components-analyse (PCA). PCA'en undersøger korrelationer mellem svar på de forskellige spørgsmål og viser derudaf om der er underliggende mønstre i et antal variabler, om de altså med fordel kan forstås som udtryk for den samme underliggende variabel. En PCA er altid åben for fortolkning, men 4 spørgsmål vejer tungt på den først variabel, de 3 resterende vejer tungt på den anden (se tabel 1), og det giver derfor mening at opere-re med to underliggende komponenter eller variabler. Vi bruger her nogle kendte politiske metaforer og omtaler dem som henholdsvis "Sprogpolitiske duer" og "Sprogpolitiske høge". De sprogpolitiske duer er dem der mener at DR skal "give mere plads til dialekter", "afspejle befolkningens sammensætning" og "afspejle sprogudviklingen". De sprogpolitiske høge er dem der mener at DR skal "have højere standarder", "bevare det danske sprog", "være et sprogligt forbillede" og "tale rigsdansk".

	Comp.1	Comp.2
Give mere plads til dialekter	-0,347830	0,492551
Afspejle befolkningens sammensætning	-0,218310	0,512296
Afspejle sprogudviklingen	0,013487	0,434294
Have højere standarder	0,370522	0,280754
Bevare det danske sprog	0,452560	0,285408
Være et sprogligt forbillede	0,489162	0,313506
Tale rigsdansk	0,499793	-0,218560

Da spørgsmålene altså kan fortolkes som udtryk for samme underliggende holdning, giver det også mening at slå svarene sammen, og dataanalysen bliver dermed mere overskuelig.

Generelt er svarene på de 3 "liberale" "duespørgsmål" en anelse mere positive end svarene på de 4 "konservative" "høgespørgsmål", 3,96 mod 3,65 på en 5-trinsskala. Mere interessant er det imidlertid at se på hvem der forfægter de forskellige synspunkter. Disse resultater kan opfattes som en forudsigelse af hvilke grupper der vil se mest positivt og negativt på en ændring af sproget i DR. Hvem er med andre ord fortalere for en konservativ sprogpolitik, og hvem er fortalere for en liberal?

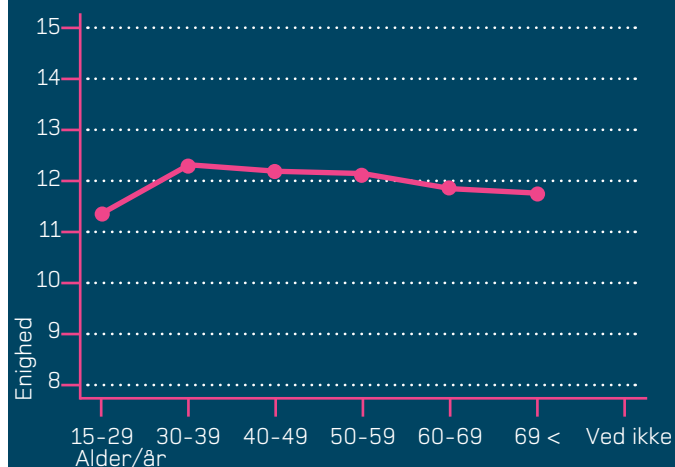
Alder

De alleryngste er relativt mest negative over for sproglig eftergivenesshed, ellers falder positiviteten til de "liberale" synspunkter med alder sådan at de unge er relativt mest liberale. Som skrevet ovenfor er det ikke sjældent at de yngste i en meningsmåling svarer "afvigende". Her kunne man forestille sig

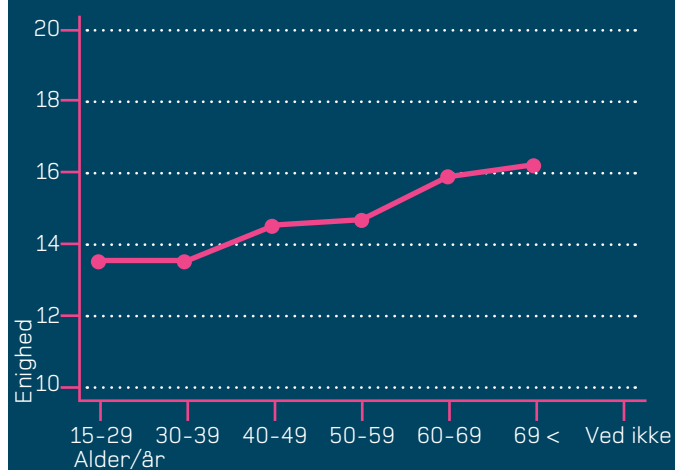
Meningsmåling om sproget i DR

at det skyldes at de enten er i skolesystemet endnu eller for nylig har forladt det, og at det kan være grunden til at de har skolens korrekthedsnormer tættest inde på livet. En alternativ – og mindre interessant – fortolkning er at de yngste har mindre velformede meninger om spørgsmålene og derfor, for at være på den sikre side, svarer omkring midtpunktet på alle spørgsmål.

Sprogpolitiske duer

Sprogpolitiske høge

Der er en klar sammenhæng mellem alder og sproglig konservatisme, jo ældre des mere positiv over for sproglig normering og standardisering. Sammenholdt med "due"-spørgsmålene er billedet altså generelt det modsatte, som man skulle forvente når nu spørgsmålene er hinandens modsætninger. Kun den yngste aldersgruppe svarer i den forbindelse "afvigende".

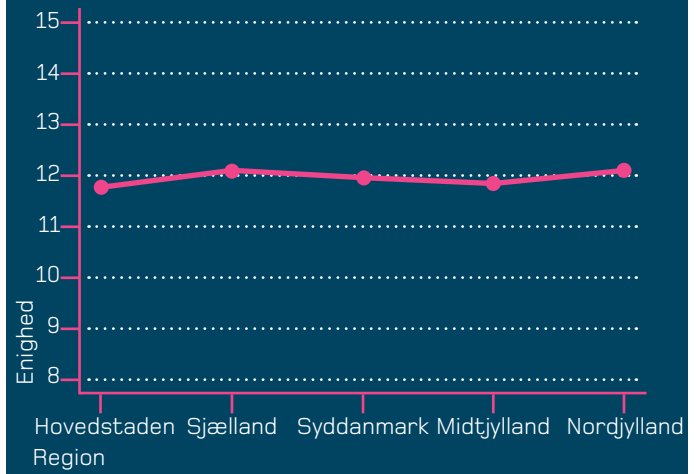
Sproglig kvalitet i DR

Region

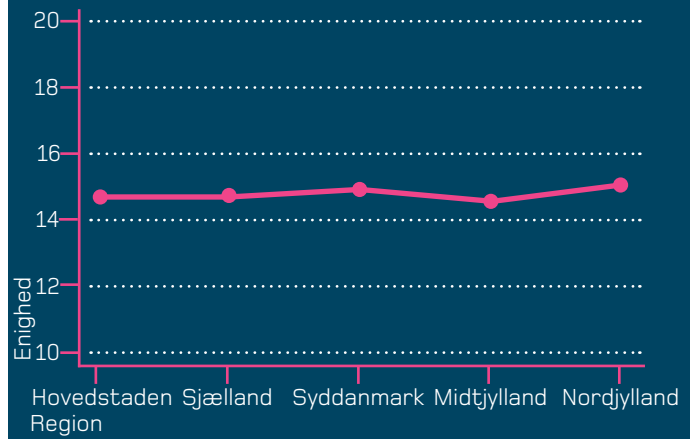
Der er kun en meget marginale effekter af region, måske en svag tendens til at københavnere er en smule mere skeptiske over for sprogpolitisk "liberalisme". Man kan tolke det sådan at københavnere er mindre positivt indstillet over for (andres) dialekter, hvilket da også er tilfældet når man ser på spørgsmål 7 alene.

Meningsmåling om sproget i DR

Sprogpolitiske duer

Sprogpolitiske høje

Sproglig kvalitet i DR

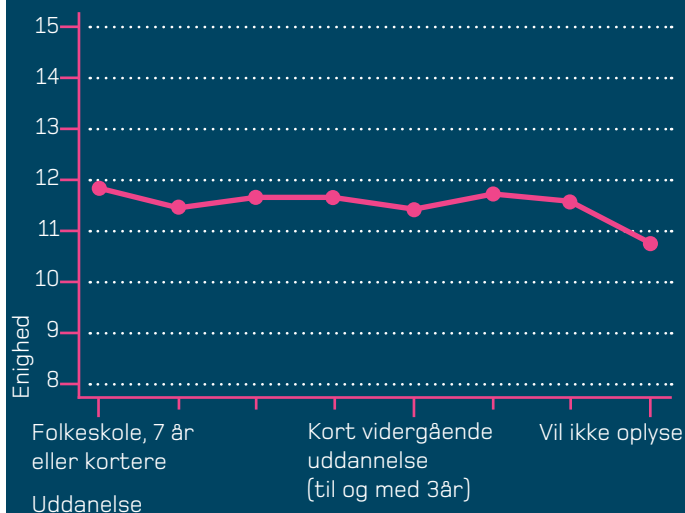
Uddannelse

Der er kun små forskelle på svarere med korte og lange uddannelser. Det der ser ud som tydelige stigninger henholdsvis fald længst til højre, er svarene for de 9 svarere der ikke har opgivet der længste uddannelse.

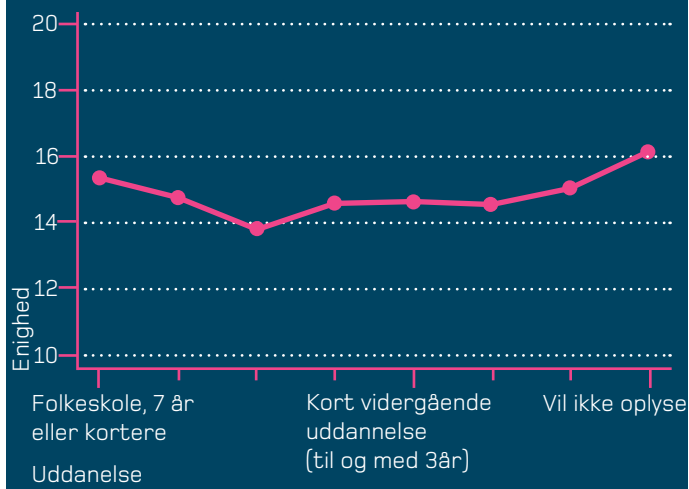
Der er en tendens til at der er flere sprogpoltiske høge blandt dem med de korteste og de længste uddannelser, mens dem med en gymnasial uddannelse som deres sidste eller seneste uddannelse har relativt mindre sprogligt konservative holdninger. Forskellene er endnu mindre på "due"-spørgsmålene. Også her er dem med de korteste uddannelser mest enige. Det er svært at udlede en generel tendens for sammenhængen mellem uddannelsesniveaue og sprogpoltisk observans. Om noget ser det ud som om at enigheden med begge synspunkter falder med højere uddannelse. Ligesom den yngste aldersgruppe svarede "afvigende", kan man sige at dem med de korteste uddannelser gør det samme – og der er formentlig er stort overlap mellem de to grupper i form af dem af de yngste der er under uddannelse. Hvis man ser bort fra dem er billedet nærmest at der ikke er nogen sammenhæng mellem uddannelse og sprogpoltisk standpunkt – i hvert fald så længe man udelukkende ser på uddannelsens længde og ikke inkluderer uddannelsens indhold.

Meningsmåling om sproget i DR

Sprogpoltiske duer

Sprogpoltiske høge

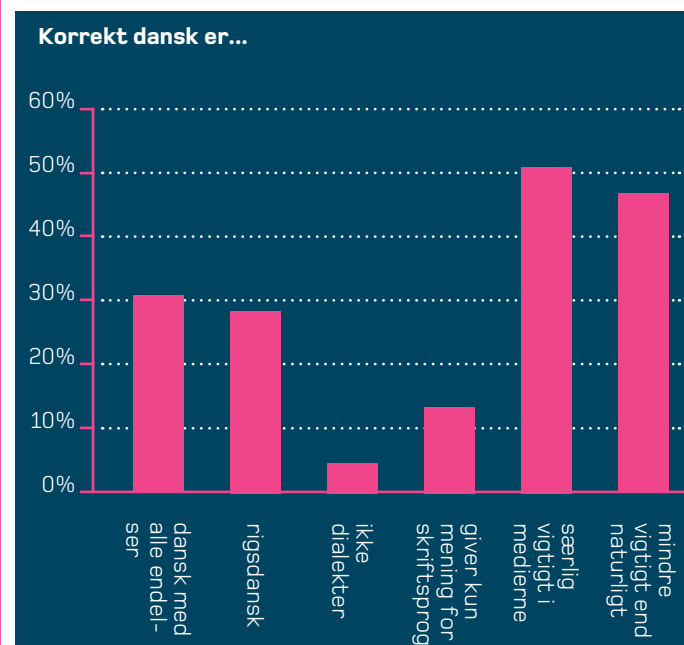
Hvad er "korrekt" dansk?

Det nævnes specifikt i Danmarks Radios public service-kontrakt at sproget i DR skal være "korrekt". Derudover har der traditionelt altid været stor fokus på netop "korrekthed" i forbindelse med sproget i DR. Vi mener derfor at det er yderst interessant at spørge befolkningen hvordan begrebet "korrekthed" opfattes. Det gælder ikke mindst fordi der blandt fagfolk, lingvister, nordister, retorikere, journalister osv., hersker stor uenighed om hvad "korrekthed" egentlig er i forbindelse med sprog. Nogle mener at korrekthed er at tale og skrive i henhold til en given ordbog, mens andre, herunder dem der skriver ordbøgerne, mener at ordbøgernes mål er at beskrive sproget som det faktisk bruges, ikke at lægge normer for hvordan det bør bruges. Blandt disse sidste gælder almindeligvis den holdning at "korrekthed" kun giver entydig mening for skriftsproget, nemlig i betydningen at stave efter den norm der findes i Retskrivningsordbogen. Vi forsøger at afdække hvor udbredt denne opfattelse er med spørgsmål 52.4, og det er altså forklaringen på ordlyden af dette spørgsmål.

I deres oprindelige ordlyd lyder spørgsmålene:

52. Du bedes angive, hvilke af udsagnene om korrekt sprog, som du kan erklære dig mest enig i?

1. Et korrekt sprog er en udtale på dansk, hvor man kan høre alle stavelser og endelser.
2. Et korrekt sprog er det, man kalder for rigsdansk.
3. Dialekter som sønderjysk, fynsk og københavnsk er ikke korrekt sprog
4. Man kan kun tale om et korrekt sprog, når man taler om skriftsprog og retskrivning
5. Det er særlig vigtigt, at man taler et korrekt sprog på tv og i radio.
6. Det er vigtigere, at man taler naturligt end at man taler korrekt.

Ser man først på den "sprogvidenskabelige" opfattelse, at det kun skulle give mening at tale om korrekthed i forbindelse med skriftsprog, så er det ikke en alment accepteret opfattelse. Med andre ord mener svarerne at det giver mening at diskutere korrekthed i forbindelse med DR's talesprog.

Kun et meget lille mindretal mener at der er en modsætning mellem "korrekt" sprog og dialekter. Der er med andre ord ingen modsætning mellem at sats på korrekthed og at give mere plads til dialekter som man så et ønske om ovenfor.

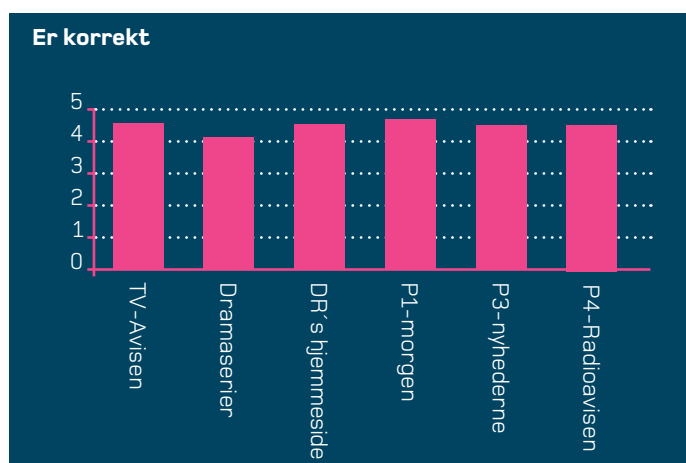
Ca. halvdelen af lyttere og seere mener at korrekt sprog er særligt vigtigt i medierne, men en næsten lige så stor del mener at "korrekthed" er mindre vigtigt end "naturlighed". Det er et åbent spørgsmål om lyttere og seere opfatter den implisitte modsætning mellem "korrekthed" og "naturlighed" som spørgsmålet forudsætter. Det er med andre ord uklart om talesprog ikke på samme tid kan være "korrekt" OG "naturligt" – og "dialekt" kan man tilføje. Noget tyder i hvert fald på at man skal være klar til at udfordre traditionelle opfattelser af modsætningen mellem naturligt talesprog og korrekt sprog.

Når det er sagt skal det dog også bemærkes at knap en tredjedel af svarerne erklærer sig enige i overleverede opfattelser som at korrekt sprog er det samme som "rigsdansk" og at det er "dansk hvor alle endelser er med". Svarene lægger op til videre undersøgelser af den folkelige opfattelse af sproglig korrekthed. En meningsmåling som den her, vil altid være et oversigtsbillede. Hvis man vil mere i dybden og forstå hvad folk tænker, må der andre undersøgelser til.

/5

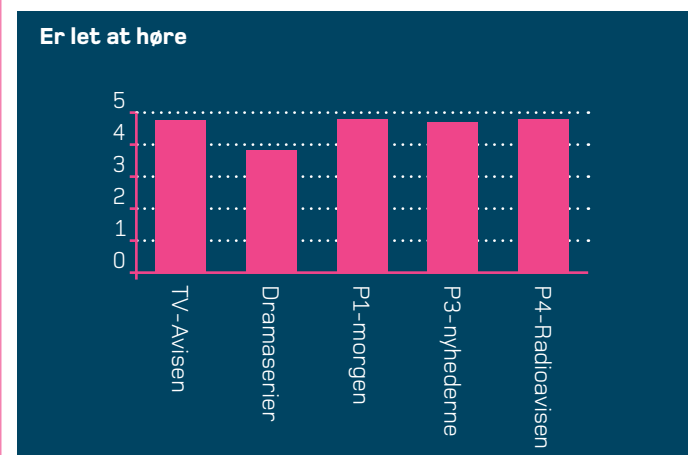
Opfattelse af sproget i enkeltprogrammer

Udover at spørge til den generelle opfattelse af sproget i DR, blev der også spurgt til opfattelsen af sproget i en række specifikke programmer samt DR's hjemmeside. Her var der ikke 20 træk som svarerne skulle tage stilling til, men tre særligt vigtige, nemlig om sproget er "korrekt", "let at forstå (i indhold)" og "levende". For programmerne blev der desuden spurgt om de var "lette at høre", mens dette naturligvis ikke giver mening for skriftsproget på hjemmesiden.*

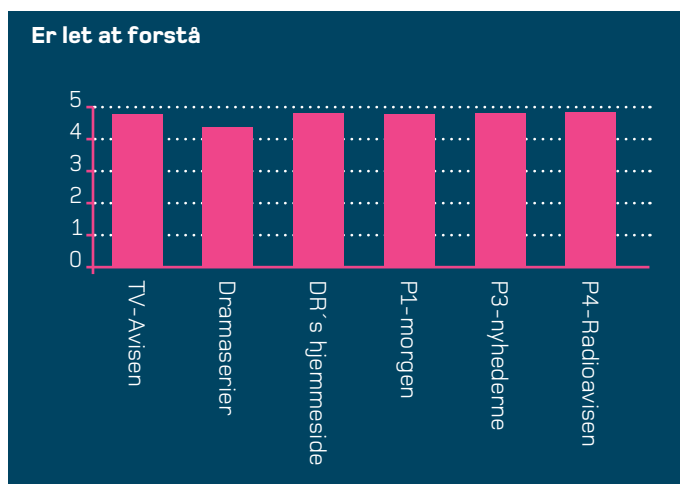
Sproget i DR anses generelt for at være meget "korrekt" (som det også sås af DR's sproglige image ovenfor). Mest sprogligt korrekt er P1-Morgen, TV-avisen og P4-radioavisen, mindst sprogligt korrekte er dramaserierne. Men forskellene er relativt små. Det kan virke overraskende at DR's hjemmeside opfattes som i så høj grad korrekt når man fra DR's sprogafdeling ved at der er en del klager over sprogfjæl på hjemmesiden. Ydermere fandt Marianne Rathje og Anne Kjærgaard i deres undersøgelse af Sproget i DR fra 2009 en del fejl på DR's hjemmeside. Her må man bare konkludere at selvom nogle er opmærksomme på fejl på DR's hjemmeside, er det ikke nok til at slå igennem på opfattelsen af sproget på hjemmesiden som overordnet korrekt.

* Vi mener at der må skelnes (i hvert fald principielt) mellem om et program er "hørbart" og om det er "forståeligt". Det første parameter går på teknisk kvalitet og fx udtalelydelighed, mens det andet bl.a. går på sprogets kompleksitet

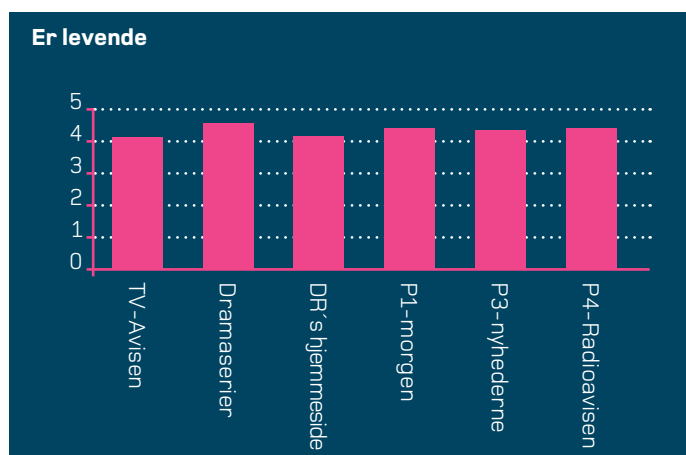
Især dramaserierne har været udsældte pga. af deres "mumledansk", og i avisspalter har det været diskuteret om det skyldes dårlig optageteknik, en mere naturalistisk skuespilstil eller generelt sprogligt forfald. Her kan man sige at opfattelsen af dramaserierne uforståelige sprog slår igennem for så vidt at dramaserierne vurderes som mindst forståelige. Samtidigt må man dog sige at forståeligheden alt i alt vurderes som temmelig høj, knap 4 på en 5-trinsskala svarer til et gennemsnit omkring "overvejende enig" i at sproget er let at høre. I øvrigt kan man overveje om folk er mere kritiske over for hørbarheden af dramaserierne fordi de selv har svært ved at høre hvad der bliver sagt, eller fordi de er bevidste om at hørbarheden har været diskuteret – altså at andre har problemer med at høre hvad der bliver sagt.

De øvrige programmer ligger på linje, marginalt under topkarakteren 5. Man kunne have troet at der ville være forskel på fx P1-morgen og P3-nyhederne som bruger underlægningsmusik. Men underlægningsmusikken lader ikke til at genere P3-nyhedernes lyttere nok til at de påpeger hørbarheden.

Sproglig kvalitet i DR

Alle programmer opfattes som meget let forståelige, P4-radioavisen en anelse mere end de andre. Den eneste antydning af besværet forståelighed er i dramaserierne. Man kan dog knapt sige at en gennemsnitsscore på 4,35 på en 5-trinsskala er en stor kritik. Også skriftsproget på DR's hjemmeside opfattes som meget let forståeligt.

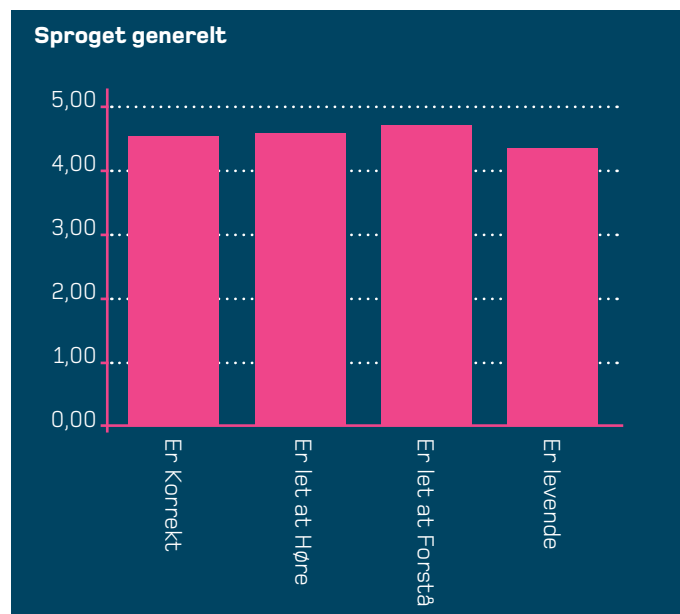

Hvis sproget i dramaserierne ikke er det mest hørbare og det mest forståelige, er det til gengæld det mest levende. Overraskende nok opfattes sproget i P4-Radioavisen og P1-Morgen som marginalt mere levende end sproget i P3-nyhederne. Man kunne antage at det skyldtes at det er forskellige grupper der bedømmer de tre programtyper, og at de har forskellige referencer. Altså at dem der hører P3-nyhederne ikke hører P4 og P1, men sammenligner sproget i P3-Nyhederne med kommercielle stationer. Der er der en tendens til, men en stor del af dem der opgiver at have hørt P3-nyhederne, opgiver også at have hørt P1-Morgen (24 %) eller P4-Radioavisen (47 %). Sproget i TV-Avisen opfattes som mindst levende, på linje med sproget på dr.dk.

Meningsmåling om sproget i DR

Sproget generelt

Beregner man gennemsnittet for alle programmer, og bruger det som et udtryk for sproget i DR generelt, finder man dette billede.

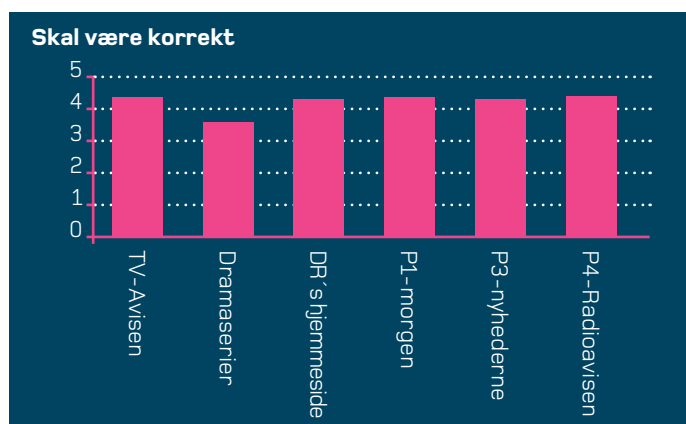

Sproget i DR's programmer er altså først og fremmest let at forstå, dernæst korrekt og let at høre, og i mindre grad levende.

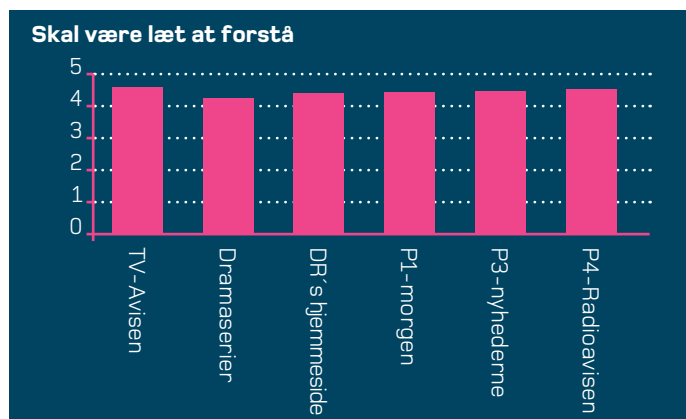
/6

Ønsker til sproget i enkeltprogrammer

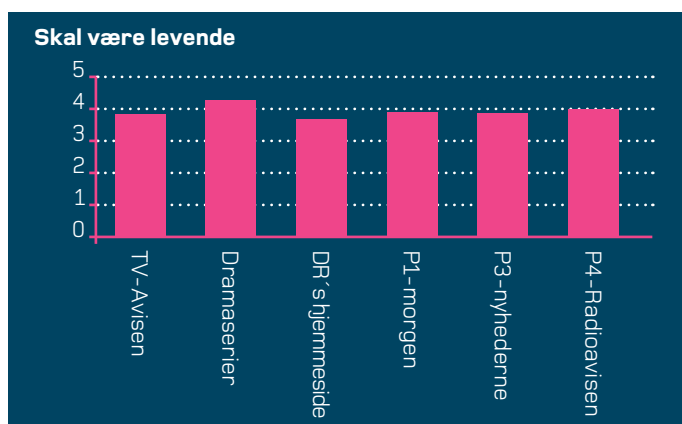
Efter at have set hvordan sproget i programmerne opfattes, kan vi nu spørge hvad man ønsker af sproget i programmerne. Ikke overraskende er der gentagne mønstre. Fx opfattes dramaserierne som mindst "korrekte", men det er også til dem ønsket om korrekthed er mindst. Og tilsvarende for andre programmer og parametre. Man kan med andre ord indvende at svarerne i disse spørgsmål reproducerer deres viden om veletablerede normer.

Det anses for vigtigt at sproget i programmerne er korrekt, dog i mindre grad for P3-nyhederne og, i mere udpræget grad, for dramaserierne. Det er måske en interessant pointe at ønsket om korrekthed ligger på et lavere niveau (ca. 4,25) end bedømmelsen af deres korrekthed (ca. 4,5). Man kan tolke det sådan at folk generelt er godt tilfredse med korrektheden. Det samme mønster (altså at vurderingen af status quo er højere end kravene) gælder i øvrigt også for spørgsmålene om forståelighed og livlighed.

Det er et krav til alle programmer, inkl. dramaserierne, at de skal være lette at forstå. Kravene om forståelighed er højest for TV-avisen og P4-nyhederne, men forskellene er små og kun dramaserierne skiller sig lidt ud med lavere krav om forståelighed. Med så enige svar og så lille forskel mellem de forskellige programmer, kan man overveje om spørgsmålet er en truisme: "Selvfølgelig skal programmerne være lette at forstå!".

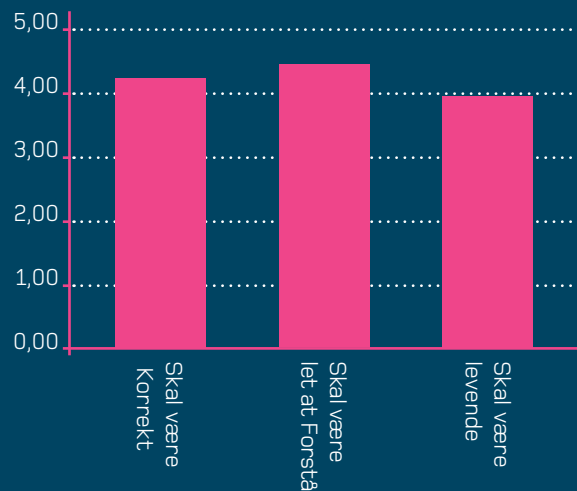
Sproglig kvalitet i DR

Der er et vist krav om livlighed til sproget i DR. Specielt sproget i dramaserierne skal være levende, mens det i mindre omfang gælder for skriftsproget på DR's hjemmeside og nyhedsprogrammerne. Blandt nyhedsprogrammerne er der lidt større ønske om livlighed i P4-radioavisen end i P1-morgen, P3-nyhederne og TV-avisen, i nævnte rækkefølge. Hvis ønsket om livlighed tages som et udtryk for hvor formelt sproget i programmerne bør være, er der altså en skala i formalitet fra hjemmesiden over TV-avisen, P3-nyhederne og P1-morgen til P4-radioavisen.

Bemærk i øvrigt at svarene for livlighed ligger lavere end for de andre parametre. Beregner man igen gennemsnittet på tværs af de forskellige programmer og tager det som udtryk for ønsket til sproget i DR, finder man at sproget først og fremmest skal være let at forstå, dernæst korrekt, og i mindre omfang levende. Fokus ligger altså på forståelighed, mens livlighed som ideal kun gælder for nogle genrer.

Meningsmåling om sproget i DR

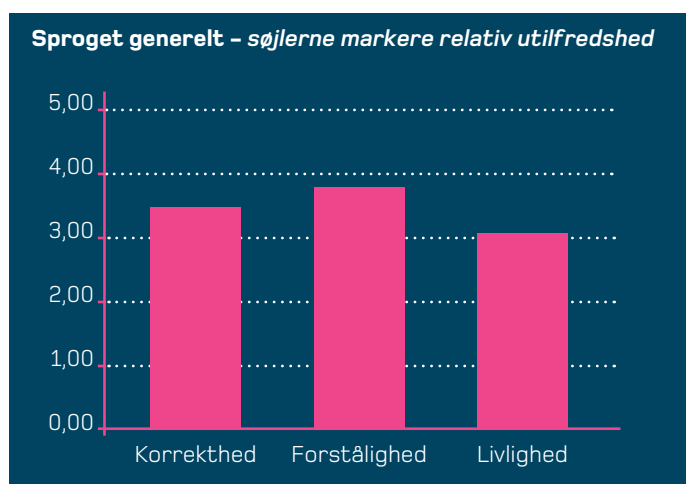
Sproget generelt

/7

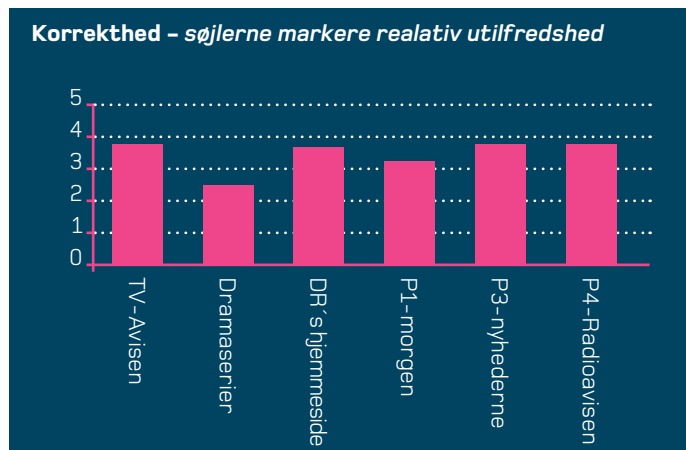
Sammenligning af ønsker og nuværende bedømmelse

Afslutningsvis kan man forsøge at sammenligne ønskerne til programmerne med bedømmelserne af programmerne som de er nu og dermed i hvor høj grad ønskerne indfries. Som vi så ovenfor ligger alle bedømmelser højere end ønskerne på en 5-trinsskala, hvilket nok bedst tages som et udtryk for enten at lytterne og seerne er udmærket tilfredse med sproget i DR, eller at de mener at sproget er sekundært – der er andre krav til programmerne der vejer tungere. Man kan dog prøve at grave lidt dybere i data for at se hvor man evt. kunne gøre en indsats for at gøre sproget endnu bedre. I graferne nedenfor har vi beregnet differencen mellem bedømmelse og ønsker til sproget i programmerne og trukket dem fra, den arbitrære værdi, 1 sådan at højere søjler angiver relativt større utilfredshed eller rettere mindre tilfredshed. Skalaen er arbitrær og kan kun bruges til at sammenligne programmer og parametre.

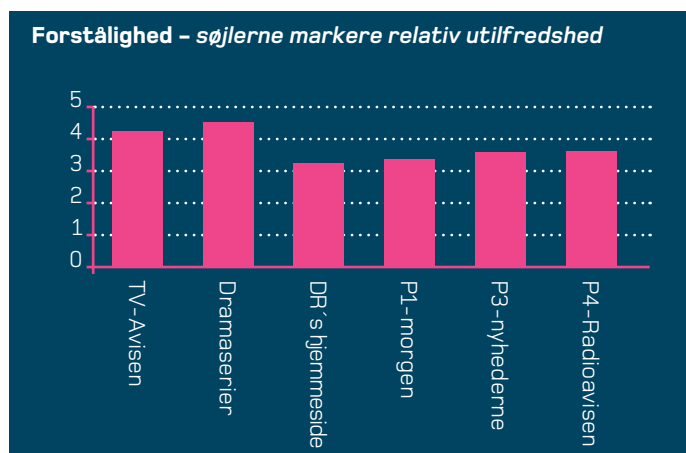

Hvis man først ser på indsatsområder på tværs af programmer, finder man at tilfredsheden er størst med livligheden i sproget i DR. Relativt mindst er tilfredsheden med forståeligheden af sproget. Hvis man skal udpege det vigtigste sproglige satsningsområde, må det altså være forståeligheden. Vi så ovenfor at sproget i DR af en del opfattes som gammeldags, akademisk og måske lidt støvet. Det kunne umiddelbart opfattes som et negativt sprogligt image. Sammenholder man imaget med svarene her, tyder det dog på at det gammeldags og akademiske, er det man forventer og ønsker af sproget i DR.

Sproglig kvalitet i DR

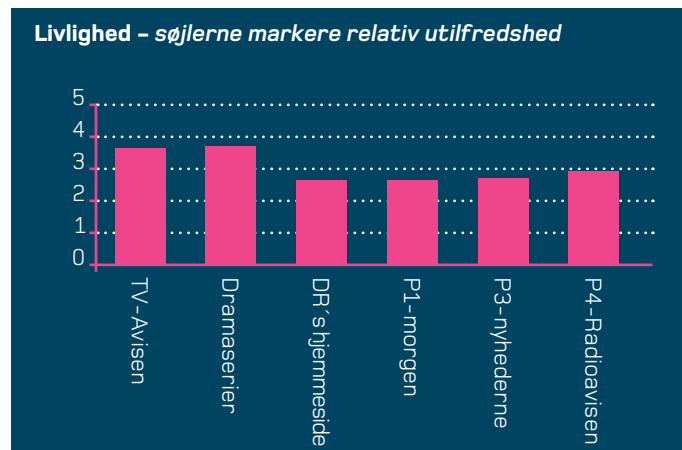

Med hensyn til korrekthedsdimensionen kan man bemærke at dramaserierne der bedømmes som mindst korrekte også er dem hvor tilfredsheden er størst. Med udgangspunkt i svarene her kaldes der altså ikke på en satsning for at gøre sproget i dramaserier mere "korrekt", om noget snarere det modsatte. Hvis der skal satses på korrekthed, skal det være inden for nyhedsprogrammerne og på DR's hjemmeside.

I det omfang der skal satses på forståelighed, skal det først og fremmest være i dramaserier og i TV-avisen. Det ville være forkert at sige at der er problemer med forståeligheden i disse programmer, men det er dem der skiller sig ud som mindst overstigende ønskerne. Omvendt overstiger forståeligheden på DR's hjemmeside klart forventningerne.

Meningsmåling om sproget i DR

Hvis man vil satse på at gøre sproget i DR mere levende, er det nok især i dramaserierne og på TV-avisen, mens P1-morgen og hjemmesiden klart overstiger kravene.

